



RIKSADVOKATEN

Det kongelige arbeids- og sosialdepartement
Postboks 8019 Dep
0030 Oslo

Sendes kun per e-post

REF.:

VÅR REF.:

2019/01405-005 JSM/ggr

DATO:

18.11.2019

HENVENDELSE FRA STORTINGET 12. NOVEMBER D.Å. OM HÅNDTERING AV SÅKALTE "NAV-SAKEN"

I anledning henvendelsen fra Arbeids- og sosialdepartementet 12. november d.å. er det, som følge av at den sittende riksadvokaten er inhabil i saken, innhentet følgende redegjørelse fra tidligere riksadvokat Tor-Aksel Busch. (Eventuelle opplysninger om håndteringen i den etterfølgende perioden etter 1. november må gis av setteriksadvokaten, professor Henry John Mæland (henry.maland@gmail.com).)

"Spørsmål 2 fra Kontroll- og konstitusjonskomiteen

Det stilles her spørsmål bl.a. om hvordan en så langt har gått frem for å forsikre seg om at alle som har fått urettmessig straff, blir klar over dette og får rimelig erstatning og oppreisning.

30. oktober d.å. sendte riksadvokaten brev til politimestrene og statsadvokatene, der det redegjøres for den foreliggende feil om uriktig lovanvendelse ved anmeldelser fra NAV knyttet til utbetaling av arbeidsavklaringspenger ved midlertidig opphold i EU-EØS-området. Nevnte brev (uten bilag) vedlegges til departementets orientering (vedlegg 1).

Vedlagt vårt brev fulgte en liste fra NAV over saker som ikke var avgjort med dom eller henleggelse, og en annen liste over saker hvor det var avsagt dom. Det ble herfra gitt pålegg til politiet om gjennomgang av aktuelle saker for å avdekke om det foreligger lovanvendelsesfeil, og hva som i så fall skal gjøres avhengig av sakenes status. Det vises til brevets side 2-3. Som det fremgår der ble det herfra forutsatt at alle saker skal gjennomgås og at involverte varsles innen 1. desember d.å. Dommer hvor det er aktuelt å begjære gjenåpning, bør være riksadvokaten (nå setteriksadvokaten) i hende innen 15. desember d.å. Listene som var vedlagt er senere oppdatert, og en kommer nærmere tilbake til disse i tilknytning til spørsmål 4 a og b.

Politidistriktene ble også bedt om, foruten å foreta ovennevnte gjennomgang av de listene som var vedlagt, å foreta en *selvstendig gjennomgang* av egne saker med anmeldelser fra NAV Kontroll for å avdekke om det finnes saker med samme feil som *ikke var omhandlet* i oppstillingene.

Som det fremgår av vedlegg 1 side 2, siste avsnitt, har riksadvokaten lagt til grunn at dommer med lovanvendelsesfeil som nevnt, må begjæres gjenåpnet. Det må gjøres av (sette)riksadvokaten, jf. straffeprosessloven § 68, eventuelt domfelte selv om vedkommende ønsker det, og politidistriktene ble beordret til å gi de domfelte og deres forsvarere informasjon om den aktuelle lovanvendelsesfeilen og riksadvokatens intensjon om å begjære gjenåpning, eller eventuelt gi sin tilslutning til domfeltes begjæring(er) om dette.

(Til orientering avgjør Gjenopptakelseskommissjonen spørsmål om gjenåpning, jf. straffeprosessloven § 390 flg. hvoretter saken eventuelt henvises til ny behandling ved en domstol som er sideordnet den rett som har avsagt den angrepne dom, jf. samme lov § 400 første ledd.)

Politidistriktene ble av riksadvokaten også bedt om å gjøre oppmerksom på at den urettmessige forfølgningen (straffesakene) de domfelte har vært utsatt for, normalt vil gi rett til erstatning og/eller oppreisning etter straffeprosessloven kapittel 31, og at den enkelte har krav på fritt rettsråd ved fremsettelse av slike krav, jf. samme lov § 450 første ledd.

Som det fremgår av riksadvokatens brev 30. oktober d.å. til Arbeids- og velferdsdirektoratet (vedlegg 2) ble det bedt om en rettslig vurdering (betenkning) av holdbarheten av antatt skjæringstidspunkt 1. juni 2012. En ba også om å få klargjort om andre sakstyper omfattes av forordning 883/2004, og kan være beheftet med tilsvarende feil. Det ble bedt om en snarlig tilbakemelding, og rettet en henstilling til direktoratet om at påtalemyndighetens leder (nå ved setterriksadvokaten som man forstår) snarest skal underrettes dersom det reises tvil av faktisk eller rettslig karakter om holdbarheten ved anmeldelser som er inngitt. Det ble forutsatt at politidistriktene "gis nødvendig bistand fra NAV i det arbeid som iverksettes".

Riksadvokaten sendte 31. oktober d.å. et nytt brev til statsadvokatene og politimestrene som også vedlegges til departementets orientering (vedlegg 2). I dette brevet er det vist til vårt spørsmål til Arbeids- og velferdsdirektoratet om rettsanvendelsesfeilen som er avdekket også kan knyttes til andre anmeldelser fra NAV Kontroll i forbindelse med utenlandsopphold, eksempelvis dagpenger. Det gis uttrykk for at riksadvokaten oppfattet rettstilstanden som så vidt usikker at en ba om at alle anmeldelser fra NAV kontroll knyttet til trygdeytelser og utenlandsopphold i EU-EØS-området midlertidig ble stilt i bero inntil det kan gjøres nærmere kvalifiserte vurderinger på et adekvat faktisk og rettslig grunnlag. Det ble forutsatt at politidistriktene gjennomgår egne porteføljer og identifiserer aktuelle saker. Avslutningsvis i sistnevnte brev er det uttalt at nærmere orientering vil bli gitt fra riksadvokaten så snart det rettslige spørsmålet er avklart.

Oppsummert har riksadvokaten i ovennevnte brev gitt pålegg til statsadvokatene og politiet om at aktuelle NAV-saker skal gjennomgås, og at det iverksettes nødvendige tiltak slik at feil i aktuelle saker snarest blir rettet opp. Hvor mange saker det gjelder, og om andre sakstyper og tidsperioder også er omfattet, vil måtte følges opp av setterriksadvokaten.

Etter undertegnede syn er de beskrevne iverksatte tiltak tilstrekkelige til at alle involverte som er urettmessig straffet skal få en adekvat og hensiktsmessig orientering direkte fra politiet og med god kunnskap om det videre, planlagte hendelsesforløp. De skal også gjøres kjent med foreliggende regler for erstatning og oppreisning, og fremgangsmåten i så måte. Hvorvidt det bør etableres ekstraordinært regime for utbetaling av erstatning og oppreisning i de aktuelle sakene er ikke opp til undertegnede nå å vurdere. Det er mulig setterriksadvokaten vil ha synspunkter til dette.

Spørsmål 4 a og b fra Kontroll- og konstitusjonskomiteen

Det er også bedt om at det gis en oversikt så langt den foreligger over fordeling av straffesakene per år (a) og hvor mange av ofrene for straffesaker som er EØS-borgere/norske borgere (b). Oversikten følger nedenfor. Riksadvokaten har mottatt fra NAV Kontroll 28. oktober d.å. en liste over 48 dommer. En understreker at tabellene nedenfor er basert på dette materialet, og at alt tilsier at det vil tilkomme ytterligere dommer i takt med at politiets arbeid med å identifisere slike skrider frem under ledelse av setteriksadvokaten. Tabell 1 viser hvilket årstall dommene er avsagt, mens tabell 2 viser statsborgerskapet til de domfelte.

Tabell 1

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Antall dommer	0	0	4	5	10	10	12	7


Tabell 2

	Norge	Danmark	Sverige	Hellas	Nederland	Finland	Polen
Statsborgerskap	39	1	3	1	1	2	1

Tor-Aksel Busch
sign."



Jørn Sigurd Maurud



Grethe Granlund
førstekonsulent

Vedlegg 1 Riksadvokatens brev 30. oktober d.å. til statsadvokatene og politimestrene (uten bilag)

Vedlegg 2 Riksadvokatens brev 31. oktober d.å. til statsadvokatembetene og politimestrene

Vedlegg 3 Undertegnede's brev av i dag til Justis- og beredskapsdepartementet

Gjenpart med vedlegg:

1. Justis- og beredskapsdepartementet
2. Setteriksadvokat Henry John Mæland